Béres Attila

Temetés pénteken

„Ha bicikli, akkor bicikliverseny" HP.

Zanzibár szigetén örök a nyár, mint egy moziban, ahol sohasem ér véget a film – mondta Végh Laurának a Török néni albérlője.

– Azt sem tudom, mit vegyek fel a temetésre. Nincs semmi feketém – szólalt meg Végh Laura.

Fekete néni a földszintes ház legvégén élt, amíg élt, egy pici szobakonyhában. Egyedül halt meg. Mivel ismert rokona nem volt, köztemetést kap.

– Még ma meglesz – mondta a halottszállító szürke ember –, mert akinek nincs hozzátartozója, azt gyorsan el kell temetni. Járványveszély miatt.

– Hiszen, ha nem lenne lepecsételve a lakás – mondta Rózsi néni, aki minden csukott ablakon be tudott mászni.

– Maga csak ne bazírozzon a Fekete néni holmijára – mondta Mariska, és Klárika bólogatott hozzá, mert ők ketten együtt laktak, és mindent egyszere csináltak.

– Csak a gyászruha miatt, hogy Laurának legyen mit felvenni a temetésre – védekezett Rózsi néni.

Az asztal alatt egy nagy színes könyvet nézegettünk Harsányi Zsófival. Elég rosszul hallottuk a felnőttek beszédét. Mért kell lepecsételni a Fekete nénit, kérdezte Zsófi suttogva. Lepecsételésben nagyon otthon voltam, mert a Fekete néni lakásánál ugyanaz az ember munkálkodott a ragasztószalagjával meg a pecsétnyomójával, aki nálunk a toalett-tükröt meg a rádiót szokta lepecsételni adóhátralékok idején.

– Hol pecsételték le? – kérdezte.

– Hát, ahol látszik a pecsét. A kezét, lábát, meg az arcát is.

Nekem két piros magatartásötösömet sem fogadták el év végén, mert nem látszott rajtuk az igazgatói pecsét. Pedig igazán szépen megrajzoltam őket. Meg kéne büntesselek – mondta a tanítónéni, de csak megsimogatta a fejemet, hogy üljek vissza a helyemre. Úgyhogy abban a tanévben nem lett belőle könyvjutalom.

Takács úr, a házbizalmi a fekete pecsételős emberrel beszélt. Messziről látszott, ahogy mutogattak, hogy komoly dolgokat raknak rendbe. Ott ácsorgott még a két szürke ember egy nagy lefedett bádogtepsivel.

Most még a bicikliverseny is elmarad a gyászeset miatt – mondta Pidmaniczki bácsi, aki angol úri szabó, és brosúra nélkül is tudja az élet fölöttes szabályait. Igaz, a lakásán dolgozik, míg nekünk műhelyünk van a Práter utcában. Szóval mégiscsak lejjebb van nálunk. Viszont a szabóságánál fogva mégis többre tartja magát egy suszternél.

Takács úrnak hivatalos papírjai voltak a pénteki bicikli-versenyről, azokkal hadonászott. Dehogy marad el! Benne van az MHK ütemtervben. A kerületi sportbizottság jóváhagyta, ennek meg kell lenni.

– Emháká? – kérdezte Holló néni. – Akármi az, én nem fizetek, özvegy vagyok.

A bátyám a kapu alatt készült a nagy Tour De Nyolcker Békeharc versenyre. Dohányzott a Völgyesi fiúkkal. Amikor felnőtt jött, úgy tettek, mintha a saller füstölne. Direkt volt egy rossz gumijuk evégett. Kiabált, hogy hozzam már a csapágygolyókat. Ez egy nagy verseny, fontosabb a Zsófinál.

– Kádfürdőbe kellene menni – mondta Végh Laura.

Megbotlottam a golyókat tartó tégellyel. A Dandár utcai tisztasági közfürdő messze van, az asszonyok ormótlan rozsdásodó kádakban párologtatják a testüket, én az előcsarnokban harmadszorra is olvashatom órákon át az érettebb ifjúság számára írt Hatteras kapitányt Verne Gyula tollából, mert a kádfürdő nem gyereknek való, mégis oda kell mennem anyukámmal. Gyalog. De miért? És ha végre gőzölögve kijönnek a fülkéből, hát akkor se indulunk haza, hanem meg kell várni, amíg lehevülnek. Sör segítségével. Rózsi néni két korsóval is.

– Én nem blazírozok a túlvilágra – mondta az albérlő –, a siralom völgyében akarok boldog lenni. „Az a virág nyílik néked, melyért nyújtod a kezedet” – szavalta.

– Vigye innen a kezét, mert leverem – mondta Végh Laura – Énértem ne nyúlkáljon!

Az élet megfigyelése közben lehorzsolódott a térdem, és öt golyó még hiányzott, berepültek Holló néni kertjébe. Meglapultam a muskátliban. Én is költő leszek.

– Ebben a házban a háború óta nem volt haláleset, és most tessék, itt ez a bicikliverseny is – Zsiga néni mint főfoglalkozású házfelügyelő nem szólhatott ellene semmit. Megmondták a röpgyűlésen, hogy a sportmozgalmat támogatni kell, havonta lesz háztömbkerülő kerékpárverseny. Holló néni kiszáradt rododendronja között folytattam a keresést.

Takács úr átlépett fölöttem.

– Hajtunk néhány edzőkört, az elvtárs méri a részidőket – mondta az albérlőnek.

– Én? De hát órám sincs.

– Az elszállításhoz meg kell két tanú, ha az elvtársnő vállalná.

– Én félek – mondta Végh Laura, pedig villamosvezető volt állandó éjszakai járaton.

Három új biciklis állt meg az udvar közepén, Zsiga néni meg hozott egy üveg családi sört a szürke embereknek.

– Sokan irtóznak tőlünk a foglalkozásunk miatt – szólalt meg az egyik, pedig mi is érző emberek vagyunk.

– Mi tagadás, én is irtózom – borzongott Végh Laura.

– Van, ahol még egy lepedőt se adnak az eltávozott alá – folytatta a társa –, sokszor csupasz deszkán visszük el szegényeket.

– Ismerem én ezt – mondta Rózsi néni –, ezért nem veszek a Telekin se lepedőt, se semmit. Kihúzza a halott alól, aztán eladja a piacon.

– Ki tenne ilyet? – nézett félre a halottas ember.

Meglett egy golyó.

– Elszórtad mi, te dinka – állt fölöttem a bátyám. Csendre intettem, de őt csak a verseny érdekelte. – Öt perc múlva indulunk, igyekezz, mert beborítalak.

– Mégiscsak a halottakat fogdossák – szólt Török néni albérlője –, ki tudja, milyen betegséget szednek össze.

– Babona ez, kérem – mondta a kocsis –, aki tisztálkodik, meg betartja az előírásokat...

Tizenkét biciklis várta a bátyámat.

– Az öcsém, ez a dinka kiborította a csapágyamat – ordította nekik.

– A tisztaság fontos – mondta az albérlő –, mégis cirka mennyit keresnek maguk borravalóval?

– Kérem ez bizalmas kérdés – mondta a halottas –, de mindenütt kapunk, kivéve, ha magányos volt a megboldogult, mint ez is. Az emberek tudják, hogy a halál az halál. Egyszer van az életben.

– Megvagyunk – jött a végrehajtó, és a táskájába tette a pecsétet. A szürke emberek kászálódni kezdtek.

– Aztán ugorjanak be, ha erre járnak – szólt a Laura.

– Megbolondult maga, Laura? Ide hívja a halált? – horkant fel Holló néni.

– Ami meg van írva, az meg van írva – védte meg Laurát az albérlő.

Végh Laura elküldött két deci édeskevertért, hogy el tudja viselni az elmúlás gondolatát. Mire megjöttem az italboltból, apám is otthon volt. A bátyám már a Rózsi néni kertjében kereste az utolsó golyót. Húsz biciklis nézte. Tele volt az udvar mindenféle népséggel, alig tudtam bemenni az ajtónkon. Ott állt az albérlő, Végh Laura, Rózsi néni, a Holló néni, Mariska és Klárika, és jött Takács úr is, amitől mindenki elkomorult.

Apám egyedül volt a szobában, és csak mondta.

– Az istenlovába, hogy az embernek otthona sem lehet az egész napi munka után! Mikor állok én oda az ő ajtajukba!

– Béres úr, nem iszik? – kiáltott be Végh Laura.

– Nem – kiabált ki apám –, és nem állok senkinek az ajtajába!

– Fölidegesítették a kuncsaftok – kért bocsánatot anyám –, manapság olyan furcsák az emberek.

– Nincs a Béres úrnál javításra beadott hetes fekete félcipő véletlenül? – kérdezte Laura. – Kölcsönkérném a temetésre.

Apám mindent hallott.

– Én lássam el őket cipővel! Még mit nem! Az egész utcát! Micsoda világ! Mit szólnának a kuncsaftok, ha szétosztogatnám a cipőiket! Hogy bízzanak meg bennem? Én mindig szolid kisiparos voltam, még Budáról is fölkeresnek! Nem fogom a kedvükért elszarni a kalapácsnyelet!

– Csak egy virágos ruhám van – sóhajtotta Végh Laura.

– A mezők élő virágát borítanám rád – mondta az albérlő.

– Ne tegezzen!

– Ez csak költészet, hogy megszépítse a lelket.

– Miket hallok én az éjszakai járaton – legyintett Laura.

Este, amikor mi lefekszünk, munkába indul Laura, hogy egész éjjel vezetgesse körbe-körbe a villamost Pesten, a Baross utcától ki Rákoskeresztúrra, onnan a Hűvösvölgybe, aztán vissza, át a Kossuth hídon, a Petőfi hídon, a Szabadság hídon meg még a Ferenc József hídon is az újpesti hajógyártól a csepeli Vörös Csillag Vasművekig. És hajnalban felszedi a lezüllött mulatókból kihajigált részegeket, és hazacsilingeli az egész éjjel muzsikáló cigányokat meg a pincéreket, és gyárba viszi a bóbiskoló szövőnőket meg teherpályaudvarra a csipásan hunyorgó vasutasokat, talán még a dülöngélve járó tengerészekkel is elkanyarodik a Szabadkikötő felé.

Reggelente pedig kiteregeti a szobája előtt kifeszített kötélre a kimosott kombinékat, bugyikat, melltartókat, aztán lefekszik aludni...

– Tiszta asszony – mondta Török néni az albérlőjének –, miért nem veszi már el?

– Hiszen ha jönne – sóhajtott az albérlő, és kék noteszába egy újabb megírandó bánatvers címét írta fel.

– Mit keresel, Gyurka? – kérdezte Holló néni a bátyámtól.

– A golyóit – röhögtek a biciklisták.

Zsiga néni, a házmester egy szót sem szólhatott. Megmondták a röpgyűlésen, hogy a sportmozgalmat támogatni kell, havonta lesz háztömb körüli bicikliverseny. Befeküdtem a muskátliba, folytatni a keresést. Takács úr negyvennégyes cipője jelent meg az orrom előtt.

– Akkor most elmarad a bicikliverseny, kérdezte az egyik bringás.

– Az MHK soha nem marad el!

– Mi az az emháká? – csipogta a macskás Ilus – Nekünk nincs arra pénzünk.

Takács úr elborzadt ekkora tudatlanság hallatán. A Munkára, Harcra Kész mozgalom a béketábor fegyvere az imprializmus ellen! Sportolni kell! És ez ingyen van! De saját kerékpárral, amit persze mindenki maga hoz.

– Bemelegítésképpen hajtunk néhány edzőkört a tömb körül, az elvtárs méri a részidőket – mondta az albérlőnek.

– Én? – De az már befejezett tény volt, hogy igen.

– A tetem elszállításához meg kell két tanú, ha az elvtársnő vállalná.

– Én félek – mondta Végh Laura, pedig állandó éjszakai járaton volt.

A Takács úrtól meg én féltem, mert tájszólással beszélt, a nevét is úgy mondta: Tákács. Mérnök volt, az egyetlen mérnök az utcában.

– „Gyorstalpaló" – mondogatta róla gúnyosan Pidmaniczki bácsi: „káder".

A kerületi Tanács átalakította neki az emeleti szükséglakást, még fürdőszobája is lett. Amióta ő a lakóbizottsági elnök, a gyűlések nem snapszliparti közben zajlanak. Hozott valahonnan egy jódarab villamossínt, és felkötözte a porolóra. Azt aztán hetente egyszer megvereti Zsiga nénivel, hogy frászt kapnak a lakók. Nincs mese, vinni kell székeket az udvarra, és az öregasszonyok hallgatják a Takács úr felolvasásait. Egyszer jött apámért is. Hogy nem lehet kimaradni.

– Én reggel nyolctól este nyolcig kalapálok! Fizetem az adót, nevelem a gyerekeimet! Mit akarnak még!

Anyám gyorsan beterelte apámat a szobába, és vitte a kissámlit, meghallgatni a felolvasást. Este aztán az ágyban fekve apám részletesen megmagyarázta Takács úrnak:

– Hozzám járnak grófok, katonatisztek, tanárok, párttitkárok. Én mindenkit meghallgatok, mert a kuncsaftot meg kell hallgatni, akármilyen hülye. Mindenkinek megcsinálom a cipőjét. Engem hagyjanak békén a gyűléseikkel, elég nekem az ipartestület. Én nem félek ettől a nyikhajtól, te is mindig csak leintesz.

Utóbbit anyámnak címezte, aki nem szólt semmit.

– Ez még egy sarkalást nem csináltatott velem, akkor meg mit akar! Akkor jöjjön, amikor én megyek. De még eddig senkire sem szorultam rá! Én nem félek tőle, egzecíroztassa az öregasszonyokat! Én reggeltől estig hallgatom azt a sok süket beszédet, de a kuncsaftot nem rúghatom ki, akármiket hord össze! De ha ez még egyszer beteszi ide a lábát...

Takács úr mindebből nem okulhatott, ugyanis nem aludt velünk.

Az utolsó golyó teljesen eltűnt. Az albérlő hívott. Fölnéztem. Sok gyönyörű dossziéja volt, azokban tartotta a verseit. Ha egy vers már elfáradt, és nem tudott többé bánatot kelteni, a dossziét is nekem adta.

– Az albérlő úr kedvel engem – néztem fölfelé.

– Van egy új zöld noteszem. Spirálos – felelte, és intett a fejével. Követtem be, egészen a Török néni függönye mögé egy heverőhöz, ami a falra szögezett polccal együtt albérletként a lakhelye volt.

– Azt akarja, mérjem az időt – mondta keresgélés közben. – Nincs is órám. De én nem ellenkezem ezzel a vadbarommal. Nem lehet aludni tőle. Egész éjjel bömbölteti a rádiót.

– Moszkvát hallgatja – mondtam.

Miközben beszélgettünk mint két férfi, a szürke ruhás emberek cipelték az udvaron kifelé a fedeles bádogteknőt. A biciklisek kettéválva utat engedtek nekik.

Sose volt ilyen gyönyörű udvarunk, még május elsején sem, amikor zászlókkal meg táblákkal gyülekeztek a kerület kisiparosai. Most száz versenybiciklis méregette egymás gépét. Még váltós „Favorit" is volt közte. A bátyám stoplis focicipőben szerelt.

– Bácsi, mi van a ládában? – igyekeztem utolérni őket.

Nem hallották a kérdést, csak cipekedtek tovább.

– Beleülhetek? – próbálkoztam megint, de az egyik egyenruhás megcsúszott egy csapágygolyón, és elejtette a nagy teknőt, ami csörömpölve esett az udvar sárga keramitjára, alig bírták helyén tartani a fedelét.

– Hallotta, Béresné? – kérdezte Holló néni. – Hallotta a sóhajtást?

Sorra keresztet vetett mindenki az ajtónkban, mint a bezárt barlang-kápolna előtt. Takács úr is majdnem. Aztán a szivarzsebéhez kapott, és belefújt a sípjába.

– Munkára, versenyhez sorakozó!

Az utcasarokra kellett állnom, a kanyarba, mutatni az irányt. Az első körben annyira szétszóródott a mezőny, hogy egyfolytában jöttek. Jobb karom a magasba mutatott, a bal pedig egyenesen a Szigony utca felé. Jó helyen álltam, aki elesett az éles kanyarban, mellettem csúszott ki a pályáról. Csörömpölve zúgtak el, és ha hátranéztem, láttam a lehorzsolt könyököket, véres térdeket, fejeket, az összegubancolódott bicikliket.

– Fontos ember vagyok! – szóltam ki Zsófinak.

De a fontos emberek is elfáradnak néha. Meg akartam cserélni a két karomat, de így mindenki nekiment volna a grundot lezáró tűzfalnak.

A ház felnőtt lakói ünnepélyes menetben vonultak a Baross utcai villamosmegálló felé.

Anyám kihívott a járdára:

– Van parizer vacsorára, a krumplis tésztát ne egyétek meg, az a holnapi ebéd.

Amíg hallgattam, vagy tizenöt versenyző továbbment egyenesen, átgázolva a sebesülteken. Nem ér! Nem ér! – dühöngtek a legázolt versenyzők. Attól kezdve, ha elfáradt a karom, csak leengedtem, és hagytam, hogy a verseny két irányba folyjék tovább. Volt, aki már harmadszor bukkant fel, nem tudott kiszabadulni a háztömb körüli keringés fogságából. Belekóstoltam a hatalomba. Csak közben féltem egy kicsit.

Befutott a bátyám. Láttam rajta, hogy krumplis tésztát evett.

– Pattanj föl – mutatott a vázra, és száguldani kezdtünk Kőbánya felé. Haja a szemébe hullott, keményen nyomta a pedált. Az Orczy térnél a rendőr szabadot mutatott nekünk. Hátranéztem a bátyám válla fölött, és láttam, hogy legalább százan jönnek mögöttünk. Ő volt a vezér, nem merték megelőzni, mert senki nem tudta az útvonalat. Csak a bátyám. Neki a Takács úr megmondta, mert egy házban lakunk. Mindenki finisre játszott.

Már kint jártunk a peremkerületben, elmaradoztak az emeletes házak, gyárak következtek, hosszú kerítések mentén tekertünk keményen. A bicikliváz rázott, és rettenetesen vágta a fenekemet, de nem mertem panaszkodni. Egy leendő kíntornász!

Végül díszes kapu elé értünk. Rengeteg ember ácsorgott ott, és csupa virág volt az egész térség. Tettünk egy kört, és behajtottunk a kapun. Egy fülkéből kiugrott az egyenruhás portás, és kitárt karokkal elénk állt, de a biciklisek tömege elsodorta. Kastélyt sejtettem a kapu mögött, de nem volt ott semmiféle kastély. Széles út vezetett tovább. Olyan volt, mint egy nagy mező, telis-tele felvirágzott földkupacokkal meg kutyaházakkal. A bátyám csak nyomta. Végül a kerítés végén, ahol a szántóföld kezdődött, megláttuk a sírásókat, serényen dolgoztak, már csak a fejük látszott ki a gödörből.
A bátyám fékezett, oldalra dőltünk, és végre leeshettem a vázról.

Odabicegtem Harsányi Zsófihoz. Hogyhogy előbb értetek ide, kérdeztem felháborodva.

– Temetői különjárat – mondta büszkén –, Végh Laura intézte el, mert ő aranykoszorús villamosvezető. Egy szavát nem hittem el.

Egy frissen odarángatott pap beszélt. Ami furcsa, mert köztemetés esetén nem is jár pap. Ez a sovány, dülledt szemű ember meg a halott méltatása helyett arról beszélt, hogy az emberek

gombokat dobálnak a perselybe pénz helyett, és fontos a békeharc. Nem vettem magamra, mert én is gombot szoktam a perselybe dobni, a pokol messze van, ötven fillér meg mégiscsak ötven fillér.

– Mindenki feketében van – súgta nekem Zsófi.

– Hát persze – mondtam. – Hiszen a Fekete néni halt meg. Ha a Török néni halt volna meg, mindenki tarka bugyogóban lenne, lobognának a lófarkas zászlók, mint az Egri csillagokban.

– Meg abban a képeskönyvben – okoskodott.

– Meg mint abban – hagytam rá, hiszen együtt láttuk az asztal alatt.

– A legolcsóbb temetés volt – mondta kifelé jövet Rózsi néni. – Még ezt se kapta volna, de fizette az egyházi adót.

– Nem tellett neki egyházi adóra. Ki tudja, miféle pap keveredett ide. Egyáltalán, pap volt-e... Elég pogány formája volt – mondta macskás Ilus.

– Én se fizetek egyházi adót – mondta apám –, egész életében fizet az ember, ilyen adó, olyan adó, a végén meg olyan mindegy. Láthatják, mi lesz a vége!

– Volt annak pénze – mondta Holló néni –, csak nem találták meg.

– Én megtaláltam volna, ha nem pecsételik le – legyintett Rózsi néni –, most meg már mindegy.

– Így van ez, ha senkije nincs az embernek – bólogatott Holló néni. Egészen ráncos lett az arca. Láttam rajta, hogy ha most visszajönne az ura, többé nem verné azt a cingár embert.

Indultunk hazafelé. A kapunál sereglettek befelé a feketeruhás későn jövők. Amíg csodálták a kerékpáros kivonulást, a portás elmondta nekik:

– Egy híres biciklibajnok temetéséről jönnek! Láttam a madridi grandprín. Baleset érte. Vele temették a serlegeit.

És szalutált, amíg az utolsó biciklis is nyeregbe nem szállt.

(*Részlet A kíntornász visszanéz című regényből)*